

KELEMEN ERZSÉBET

Az élő avantgárd egyik legnagyobb hatású klasszikusa:
Papp Tibor

Papp Tibor József Attila-díjas költő, író, vizuális művész, műfordító, tipográfus 1936. április 2-án született Tokajban. Középiskolai tanulmányait a debreceni Szent József Gimnázium jogelőd intézményében, a piarista gimnáziumban kezdte. Az egyházi iskolák államosítása után a rendszernek nem tetsző családi háttere miatt már csak nagy nehézségek árán tudta folytatni középiskolai tanulmányait: az utolsó pillanatban jutott be a Fazekas Mihály Gimnáziumba. Első mentora, biztatója, írásainak kritikusá gimnáziumi magyartanára, Kiss Tamás költő volt. A kommunista diktatúrában családjukat osztályellenségnek nyilvánították, ezért érettségi után kiváló eredményei ellenére sem vették fel az egyetemre: helyhiányra hivatkozva rendszeresen elutasították. 1957-ben elmenekült az országból. A Liège-i Műszaki Egyetemen mérnöki diplomát szerzett, s egyik alapítója lett a Dialogue című belga folyóiratnak. 1961-ben érkezett Párizsba, ahol „szabadhallgató” lett a Sorbonne-on. 1985-től a Polyphonix nemzetközi modern költői fesztivál alelnöke. 1992-ben a Francia Írószövetség vezetőségi tagja, 1997-ben a Le Temps des Cerises könyvkiadónál a *Collection Union des Écrivains* sorozat igazgatójává nevezték ki. A vizuális irodalom egyik legjelentősebb, nemzetközileg is elismert fórumának, a Magyar Műhelynek, valamint a *d’atelier* című folyóiratnak és könyvkiadónak, továbbá az első nemzetközi, csak számítógépen generált műveket közlő irodalmi folyóiratnak, a párizsi *alire*-nek egyik alapítója s mindmáig szerkesztője. A rendszerváltás után, a kilencvenes évek elején, Budapesten újra megtalálta az otthonát, Párizst pedig megtartotta-megtartja második hazájául.

Papp Tibor művészetéből az avantgárd sokszínűségét rekonstruálhatjuk: hagyományos értelemben vett szövegversek, szürrealista kiséposz, térvers/képek, szövegelemeket tartalmazó grafikák, számítógéppel generált költemények, logo-mandalák, bővös négyzetek (azaz *kubusok*), villanások betűtipográfiai, gyűrűk és spirálok, sorjázóversek (amelyekben a két szomszédos szótag kapcsolódik össze szóvá) vagy a dinamikus kép- és hangversek, költészeti performanszok, továbbá a fiktív önéletírások (regények), tanulmányok, műfordítások mind-mind az aktuális avantgárd megjelenítői. E műfaji gazdagság mellett Papp Tibor előkelő helyet foglal el a világirodalom számítógépes költészetében is. Az első automatikus versgenerátornak ő a megalkotója: a *Disztichon Alfa* (1994) lemeze hatmilliárd verseskötet anyagát rejti: többmillió évre lenne szükségünk a tizenhatmilliárd disztichon elolvasásához. A 2000-ben megjelent

Hinta-palinta című művében a generált verseken, szövegeken kívül már vizuális költeményeket és hangverseket is létrehozott a megalkotott programmal.

Papp Tibor az élő avantgárd egyik legnagyobb hatású klasszikusa. Ő nem a 20. század első felének forradalmian új, kassáki dadaista képversét élesztette fel, hanem az avantgárd permanens erejéből, az elődökből, a múltból és a folyton változó jelenből, a kihívásokból táplálkozva a mozgásra, változásra mindig kész alkotói magatartással újabb és újabb, formailag jól meghatározható vizuális műfajokat teremtett. Alkotásaiból a kortárs magyar (nyelvű) irodalom egyik legjelentősebb írói-költői életműve olvasható ki.